

595

VAN GOGH'UN MEKTUPLARI

VINCENT VAN GOGH'UN **YAPI KREDİ YAYINLARI**'NDAN ÇIKAN "DOSTLUKLA" KİTABINDA, MEKTUPLARINDA SÖZ EDİLEN RESİMLERLE İLGİLİ ÇOK AZ GÖRSEL BULUNUYORDU. **YAPI KREDİ** CRYSTAL İÇİN DERLEDİĞİMİZ BU YAZIYLA; MEKTUPLARINDA SÖZÜNÜ ETTİĞİ RESİMLERİ BİR ARAYA GETİRMEYİ HEDEFLEDİK. BU DA VAN GOGH'UN KARMASIK İÇ DÜNYASINI VE DUYGULARINI GÖZLER ÖNÜNE SERME ADINA AÇILAN ÖNEMLİ BİR KAPI OLDU.

DERLEYEN: VEYSEL UĞURLU

Vincent van Gogh (1853 - 1890) geride dikkate değer birçok resim ve çizimin yanı sıra, çok ilginç ve hacimli bir yazışma dizisi de bıraktı. Son derece kolay izlenebilen bu **kitap**, toplam 820 mektubun 265'inden oluşan geniş bir seçkiyi içeriyor. Mektupların seçiminde Van Gogh'un yazgısını bulmak için giriştiği ve onu bir **sanatçı** olmaya yönelten sonu gelmez arayışa, kardeşi Theo'yla yakın bağına, babasıyla rahatsız edici ilişkisine, kabul görme yönündeki doğuştan arzusuna, müthiş **sanat** ve edebiyat tutkusuna ağırlık verildi. Yazışmalar sadece Van Gogh'un karmaşık iç dünyasını kavramayı sağlayacak ayrıntılı ipuçları vermiyor; Paris'te kökleşmekte olan ve onun da içinde yaşadığı avangart **sanat** akımını da gözler önüne seriyor.

502 Nuenen, Cuma 22 Mayıs ya da dolayları, 1885

Theo van Gogh'a (H)

Sevgili Theo,

Bu son birkaç gündür çizimler için esek gibi çalışıyorum. Kirdaki eski kule yıkılıyor. Doğramalar, damtasları ve haç da dahil hurda demirler satışa çıkarıldı.

Hani şu kereste satışı resmi tarzında bir suluboya resmini yaptım ama bu daha iyi oldu, sanırım. Kilise mezarlığının ikinci bir büyük suluboya resmini de yaptım; şimdiye kadar girişimlerim hep başarısız olmuştur.

Ama yine de içinde olmasını istediğim şeye dair çok iyi bir fikir var; amaçladığım şeye belki şimdi üçüncü kâğıt tabakasında ulaşacağım. Olmazsa, yapacak bir şey yok. İki başarısız girişimi daha yeni silmiş olsam da bir kez daha deneyeceğim.

Ancak istersen, satışla ilgili resmi alabilirsin.

Ayrıca akşam vaktinde bir kulübeyi konu alan büyük bir etüt üzerinde çalışıyorum.

Bir de altı tane baş resmi.

Mektubunu aldığımın teyidini sana daha önce bildirmemem birkaç şeyden kaynaklanıyor.

Gücümün yettiği kadar sıkı çalışıyorum çünkü fırsat bulabilirsem, Eindhoven'daki arkadaşımın bir ara Anvers sergisini görmeye gitmeyi tasarlıyorum. Orada mümkün olursa bir şeyler daha yapmak üzere bazı çalışmalarını yanımda götürmek istiyorum. Bay Portier'in patates yiyenler tablosunu görüp görmediği haberini almaya can atıyorum.

Figürler hakkında söylediklerin, yani figürlerin baş resimleri gibi olmadığı saptaman doğru. Bu yüzden çok farklı biçimde başlamayı, baş yerine gövdeden hareketle ele almayı düşündüm.

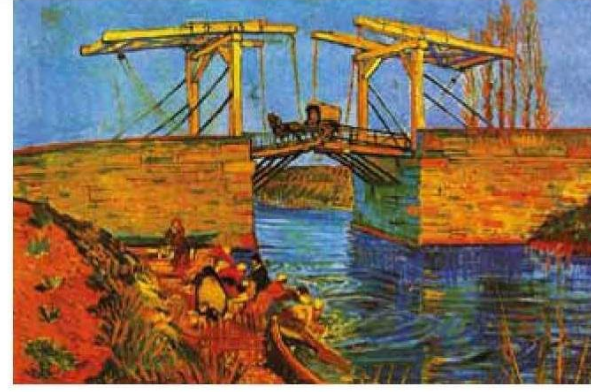
Ama o zaman büsbütün farklı bir şeye dönüşür.

Oturma meselesine gelince, bu insanların sözcüğü Duval'in kafelerinden birindeki iskenlelerde kesinlikle oturmadığını unutmama.

Gördüğüm en hoş şey o kadının öylece diz çöküşüydü - bu sana gönderdiğim ilk eskizde var.

Ama olsun, resmedildiği şekilde resmedilmiş iste ve nasılsa bir ara yeniden yaparız - o zaman elbette aynı olmaz. Son birkaç gündür küçük figürler çizmekle de meşgulüm.

Paul Mantz'ın Salon'la ilgili makalesinin yer aldığı Le Temps sayısını gönderdiğin için de teşekkürler. Uzun süredir böyle iyi bir makaleye rastlamıştım. Giriş cümleleri bence acayip güzel, hani, oturdukları loş kulübede uzun kış gecesinde sonra güneşin doğuşunu izleyen Lapların resmedildiği tabloya değinerek sanatta da insanın oturup ışığı beklediğini belirtisi.

595 Arles, Çarşamba, 11 Nisan ya da dolayları, 1888

Theo van Gogh'a (F)

Sevgili Theo,

Boya siparişini eksiksiz göndermen çok büyük incelik; az önce elime geçti ama kontrol edecek zamanı henüz bulamadım. Boyalar beni çok sevindirdi. Bugün iyi bir gün oldu. Bu sabah çiçek açmış Erik ağaçları bahçesi üzerinde çalışırken, birdenbire harika bir rüzgâr esmeye başladı ancak burada görebileceğim bir havaydı ve aralıklarla tekrar patlak verdi. O aralıklarda bütün ufak beyaz çiçekleri parıldatan gün ışığı çıktı. Öylesine güzeldi ki! Danimarkalı arkadaşım gelip bana katıldı; her an çiçeklerin hepsini yerde görmenin riski ve tehlikesi yüzünden, resim yapmayı sürdürdüm - bu beyaz ortamda bir sürü mavili ve eflatunlu sarı var, gökyüzü ise beyaz ve mavi. Peki, açık havada bu şekilde yaptığımız şeyin yorumuna ne diyecekler acaba? Eh, bekleyip görelim.

Derken, akşam yemeğinden sonra Tersteeg için tasarladığım tablonun aynısı olan, sana yapacağım "Langlois Köprüsü"ne başladım. Ve Jet Mauve için olan tablonun da bir kopyasını yapmayı gerçekten isterim; çünkü bu kadar çok harcama yaptığımıza göre, biraz destek elde etmeye çalışmamız gerektiği, para denen şeyin çabucak avuçtan kayıp gittiği gerçeğini gözden kaçırmamalıyız.

Boyaları nasıl olduysa Baba Tanguy'dan istememiş olmama sonradan üzülürüm, her ne kadar en ufak avantajı olmasa, durum tam aksine olsa bile. Ama öylesine matrak bir adam ki hâlâ sıklıkla aklıma geliyor. Onu görürsen selamımı söylemeyi unutma ve dükkân vitrini için resimler istiyorsa, buradan en iyisinden birkaç tane edinebileceğini söyle ona. Ah, insanın her şeyin kökünde yattığı görüşünü gittikçe daha da benimsiyorum. Gelgelelim, insanın kendini gerçek hayatta bulamayışı hep bir melankoli duygusu olarak kalır, boya ya da alçı yerine bizzat bedenle çalışmanın daha iyi olacağı anlamında, çocuk yapmanın resimler yapmaktan ya da ticaretle uğraşmaktan daha iyi olacağı anlamında. Öte yandan insan kendileri de gerçek hayat içinde olmayan çevrelerden arkadaşlara sahip olduğunu göz önünde tutunca yaşadığını sezer.

De Lautrec küçük bir kafe masasına yaslanmış kadın tablosunu bitirdi mi?

Hayata bakarak yapılmış etütleri başka bir tuvale geçirme yolunu öğrenmeyi becerebilirimse, olası satışlar bakımından kazançlı çıkarız. Burada o işi başarmayı umuyorum ve Hollanda'ya gidecek iki tabloda bir deneme girişiminde bulunmamın sebebi bu. Öte yandan, onlar da eline geçmiş olacak ve bu açıdan bir umursamazlık söz konusu değil.

Tasset'ye sardunya lâlını sonuçta eklemek gerektiğini söylemekle doğru yapmışın, nitekim göndermiş, az önce kontrol ettim. İzlenimciliğin moda haline getirdiği bütün renkler kararsızdır; onları çok hamken cesaretle kullanmanın bir başka gereksesi bu, zaman onları fazlasıyla yumuşatacaktır. Verdiğim siparişin tamamı, bir başka deyişle üç krom sarısı (turuncu, sarı, limoni), Prusya mavisini, zümrüt, kökboyası lalları, Verona yeşili, turuncu kurşunisi, bunların hepsi Hollanda paletinde, Maris, Mauve ve İsrail'ste pek görülmez. Ama çok haklı sebeplerle en fazla karşı çıkan iki renge, limoniye ve Prusya mavisine dönük bir tutkusu olan Delacroix'ın paletinde görülür. Buna rağmen onlarla, mavilerle ve limoni sarılarıyla enfes şeyler yaptığı görüşündeyim. Senin ve Koning'in elini sıkırım, boyalar için bir kez daha çok teşekkürler.

723 Arles, Cumartesi 1 Aralık ya da dolayları, 1888

Theo van Gogh'a (F)

Sevgili Theo,

Günlerimiz çalışarak, hep çalışarak geçiyor, akşamleyin bitap düşüyoruz ve kafeye uğradıktan sonra erkenden yatağa çekiliyoruz. Hayatımız böyle. Hava hâlâ zaman zaman çok güzel olmasına karşın, burada da haliyle kıştayız. Ama hayal gücüyle çalışma uğraşını can sıkıcı bulmuyorum; çünkü dışarıya çıkmamamı sağlıyor. Bir fırının sıcaklığında çalışmak beni rahatsız etmez ama soğuk bana göre değil, bildiğin gibi. Ancak Nuenen'deki bahçeyle ilgili yaptığım o şeyi berbat ettim; hayal gücüne dayalı işlerde alskanlığın da gerekli olduğunu kavriyorum. Ama bir bütün ailenin, daha önce basını çizdiğim postacının ailesinin portrelerini yaptım - adam, karısı, bebek, küçük oğlan ve 16 yaşındaki delikanlı, her ne kadar bir Rus görünümü taşısalar da hepsi karakterli ve çok Fransız. On beş numaralı tuval. Ortamımı bulmanın bende nasıl bir duygu uyandırdığını ve bir doktor olmadığım için beni belli bir ölçüde avuttuğunu sezebilirsin.

Umarım, bunda kararlı olurum ve portrelerle masrafı çıkarılabilecek daha ciddi poz vermeler sağlama yolunu bulurum.

Bu bütün aileyi daha da iyi resmedebilsem, zevkime ve kişisel tarzıma uygun en az bir şeyi yapmış olacağım.

Su anda gerçekten başım belada, etütler, etütler, etütler ve bu iş daha bir süre böyle gidecek, beni mutsuz eden zor bir durum - yine de bana kırk yaşına geldiğimde tertipliği kazandıracak. O ekicide olduğu gibi, bir tuval ara sıra tabloya dönüştüğünde, ben de ilkinden daha iyi olduğunu düşünüyorum.

Kusatmaya direnebilirsek, bizim için bir zafer günü gelecek, her ne kadar konuşulan insanlar arasında olmasak bile. Daha ziyade şehirde şenlik, evde keder özdeyişini aklı getiren bir durum bu.

Sanırım, sana yakında, sözgelimi bir ay içinde birkaç tuval göndermekten (irademe rağmen) kendimi alamayacağım. İrademe rağmen diyorum, zira dosdoğru burada, güneyde kurumanın tuvaler için yararlı olduğuna eminim; bu da boya tabakasının tam sertleşmesini sağlar ve uzun bir süre, yani bir yılı alır. Onları göndermemek için kendimi tutabilmem kesinlikle en iyi yol olur. Onları şu anda göstermemize gerek yok, bunun gayet bilincindeyim.

Gauguin epay çalışıyor - arka planı ve ön planı sarı olan bir natürmordu çok beğendim. Boşa çıkmayacak girişimleri arasında saymadığım bir portrem üzerinde çalışıyor.

Halihazırda manzara resimleri yapıyor ve son olarak elinde çamasırcı kadınları konu alan güzel bir tuval var, hatta bana göre çok güzel.

Sanırım, sonunda akşamlarımızı çizerek ve yazarak geçirme noktasına varacağız, gücümüzün yettiğinden daha fazla çalışma konusu var.

Biliyorsun, Gauguin Yirmiler derneğinde sergi açmaya davet edildi. Hayal gücü onu şimdiden Brüksel'e yerleşmeyi düşünmeye yöneltiyor; bu da Danimarkalı karısını tekrar görececek duruma gelmesinin bir yolu olur sahiden. Bu arada Arles resimlerinde belli bir başarı elde ettiğinden, kesinlikle sonuçsuz kalacak bir girişim olarak görmüyorum.

Evli ama pek değilimsi gibi, kısacası, karısıyla mutlak bir karakter bağdaşmazlığı olabileceği şüphesi içindeyim; ama portrelere bakılırsa çok güzel olan çocuklarına haliyle daha bağlı. Biz ise bu açıdan pek yetenekli değiliz. Yakında daha geniş yazacağım, senin ve Hollandalıların elini sıkırım.

816 Saint-Rémy-de-Provence, Pazar 3 Kasım ya da dolayları, 1889

Theo van Gogh'a (F)

Sevgili Theo,

O Millet'leri göndermekle beni çok sevindirdin, sevgile çalışıyorum üzerlerinde. Sanatsal şeyleri hiç görmemekten dolayı güçsüzleşme yolundaydım; bu iş beni canlandırıyor. Akşam resmini bitirdim, 30 numaralı tuvalere yaptığım Kazıcılar ve ceketini giyen adam ile daha küçük tuvale yaptığım Ekici üzerindeki çalışmam sürüyor. Akşam bir menekseler ve yumuşak eflatunlar yelpazesi içinde, lambadan gelen ışık soluk yeşilimsi sarı, ateşin ısıltısı turuncu ve adam kırmızı toprakboya. Göreceksin. Bana öyle geliyor ki bu Millet çizimlerine bakarak resim yapmak, kopya etmekten ziyade başka bir dile çevirmeye benziyor. Bunların dışında bir yağmur sahnesi ve ulu çamların yer aldığı bir akşam sahnesi var elimde.

Ayrıca bir yaprak dökümü.

Jo'nun Akşam resmini görmesini çok isterim, yakında sana bir paket göndereceğim sanırım; ama kuruma işi stüdyonun rutubetinden dolayı çok fena. Buradaki evlerin mahzeni ya da temeli pek yok; rutubet kuzeydekinden daha fazla hissediliyor.

Evdekiler şimdiye kadar taşınmış olsalar gerek, sonraki pakete onlar için altı tuval ekleyeceğim. Bunları çerçeveletmeye gerek var mı? Belki yok, çünkü buna değmez. Bilhassa sana zaman zaman gönderdiğim etütleri çerçeveletme, bu iş daha sonra yapılabilir, çok fazla yer tutmaları gereksiz.

Bay Peyron için de bir tuval yaptım, yüksek bir çam ağacıyla birlikte buranın bir görüntüsü.

Umarım, sen ve Jo sağlıklı kalmaya devam edersiniz.

Artık yalnız olmamam ve her şeyin eskisinden daha normal olması da beni mutlu ediyor.

Gauguin döndü mü? Bernard ne yapıyor?

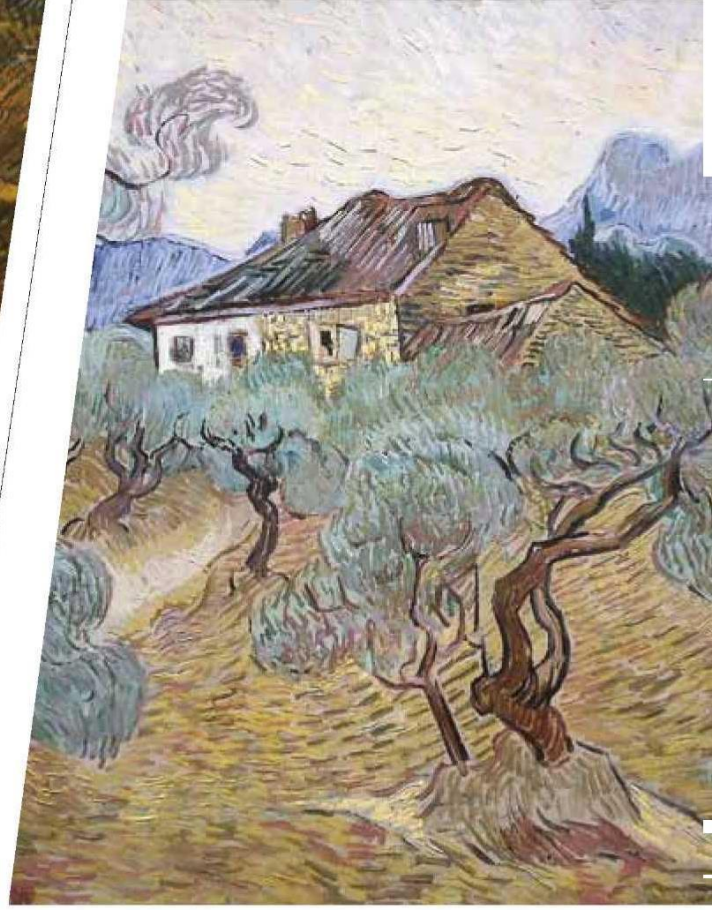
Yakında daha geniş yazacağım, senin, Jo'nun ve dostlarımızın elini simsıkı sıkırım. Bana inan.

Dostlukla,
Vincent

Boya listesini olabildiğince basitleştirmeye çalışıyorum - böylece eski günlerdeki gibi toprakboyaları çok sıkça kullanıyorum.

Son pakette uzun, kıvrımlı çizgilerle çizilen etütlerin olması gerektiği gibi olmadığını çok iyi biliyorum; bununla birlikte kütlelerin iç içe geçişini ifade etmeye yönelik bir çizim üslubuyla şeyleri yığınlaştırmaya yaklaşımının süreceğine inanman için ısrarcı olacağım. Delacroix'nin manzarasını, Yakup peygamberin melekle boğuşmasını hatırlıyor musun? Üstelik ona ait başka şeyler de var! Örneğin, uçurumlar ve bazen sözünü ettiğin çiçekler. Bernard orada gerçekten kusursuz şeyler bulmuş. Her neyse, buna karşı bir önyargıya varmada çok acele etme.

Kırmızı toprakboya gövdeleri siyah bir çizgiyle ayırt edilmiş çamların bulunduğu büyük bir manzarada öncekilerden daha fazla karakter bulunduğunu nasılsa göreceksin.

836 Saint-Rémy-de-Provence, Cumartesi 4 Ocak 1890

Theo van Gogh'a (F)

Sevgili Theo,

Provence'a dair bir fikir vermek için, servileri ve dağları konu alan birkaç tablo daha yapmak hayatı önemde.

Dağ geçidi ve ön planda bir patikanın görüldüğü başka bir dağ tablosu bu tipte şeyler. Özellikle de kurumadığı için hâlâ burada tuttuğum Dağ geçidi. Ayrıca çamların yer aldığı park görüntüsü de. Temiz havada çamların, servilerin vs. karakterini, değişmeyen ve her adımda insanın karşısına çıkan çizgileri sürekli gözlememi gerektirdi.

Su anda kafamda olgunlaşmış tablolar var, önümüzdeki aylarda resmini hâlâ yapmak istediğim yerleri önceden görüyorum. Kendimi ifade aracını ne diye değiştireyim?

Dün Marsilya'ya iki tuval gönderdim, yani arkadaşım Roulin'e hediye ettim; zeytin ağaçları arasında beyaz bir çiftlik evi ve arka planda eflatun dağların ve sana gönderdiğim büyük tuvalde olduğu gibi, koyu renkli bir ağacın görüldüğü bir buğday tarlası. Ve Bay Salles'a tamamen siyah bir arka planda, pembe ve kırmızı ıtrıların bulunduğu küçük bir tuval verdim, eskiden Paris'te yaptıklarım gibi.

Gönderdiğin paraya gelince, 10 frangı Bay Peyron'un geçen ay bana peşin verdiği borca gitti, yılbaşı hediyelerine 20 frank harcadım ve tuvalerin posta bedeli ve diğer masraflar için 10 frank aldım; böylece kasada hâlâ 10 frank duruyor.

